

DESPRE ȚIGANI

([Curentul](#), 28 feb. 2008)

Țigani sau romi?

Cuvântul *rom* e de origine țigănească. În limba țigănească înseamnă "om, persoană".

Vocabula nu a apărut după 1989 ci, vizibil, după Primul Război Mondial (în perioada interbelică au existat organizații și publicații care foloseau, în denumire, cuvântul *rom*, în paralel cu altele care-l foloseau pe cel tradițional, *țigan*). Motivația de atunci era foarte similară cu cea invocată după 1990: încercarea de scoatere a etniei de sub incidența conotațiilor peiorative ale cuvântului *țigan*. Nu cred că e o soluție deșteaptă, pentru că o ameliorare ar fi schimbarea **realităților**, nu a **cuvântului** care le denumește. Cum ar fi ca acei români care sunt prost văzuți în Italia, de exemplu, să pretindă că ei nu mai sunt "români", ci "daci" sau "vlahi"?!

În ceea ce ne privește, ca națiune, cuvântul generează confuzie pe plan internațional. Sute de milioane de oameni de pe Planetă n-au studii filologice și de etimologie. Ei fac o asociere firească (și justă!) între terminația *-ia / - (an)ia* și țara (= națiunea ei) care are această particulă: *Britania* = *brit* + *ania* = "țara britilor, a englezilor"; *Mauretania* = *maur* + (et)*ania* = "țara maurilor", deci *România* = *rom* + *ania* = "țara romilor". E incorect. Se creează o falsă direcționare. După cum incorectă a fost acceptarea, din

același motiv, a schimbării prescurtării pentru *România* din ROM (care trimitea imediat gândul la *ROMa*, la romanitate, la latinitate - noi suntem o parte din ceea ce se numește "Romania", adică teritoriul impregnat de civilizația și limba Romei Antice), în ROU (din franțuzescul *Roumanie*), prescurtare care nu mai sugerează nimic necunoscătorului și care naște întrebarea: de ce abrevierea unui cuvânt românesc să se realizeze din... franceză?

Nu poți interzice existența unui cuvânt prin lege. Dar poți emite norme metodologice, similare, *mutatis mutandis* (schimbând ce e de schimbat), cu cele aplicate Legii 26/1990 (art. 39) în legătură cu "filtrarea" folosirii abuzive a cuvintelor *academic* sau *național*, în sensul că în documentele românești oficiale (inclusiv manuale școlare etc.), termenul de utilizat să fie *țigan*, fără nicio nuanță depreciativă. E nelogic să impui limbii române să numească o etnie cu un cuvânt al acelei etnii: spunem francezilor *francezi*, nu "franse"; spunem nemților/germanilor *nemți/germani*, nu "doici"; belgienilor *belgieni*, nu "belj" ș.a.m.d. Zeci de cărți referitoare la această etnie, de la Cantemir și Kogălniceanu pînă în zilele noastre, cu autori dintre cei mai respectabili, au folosit cuvîntul *țigan*; iată doar cîteva pe care le am la îndemîină: *Les Tsiganes* (C.J. Popp, 1930), *Țigani - între ignorare și îngrijorare* (Elena și C. Zamfir, 1993), *Istoria țiganilor* (L. Cherata, 1994), *Țigani în istoria româniei* (V. Achim, 1998).

În aceeași direcție, ar trebui militat pentru eliminarea senzației de "incorectitudine politică", de "eroare", pe care o au unii vorbitori, care, după ce folosesc cuvîntul natural *țigan*, se corijează repede: "pardon, *rom!*". Nu

are niciun rost acest subterfugiu. Problemele comunității țigănești (sau/și, de ce să n-o spunem: problemele create de mulți din această etnie) nu dispar dacă schimbăm numele. Nu aducem situația la zero, n-o răsvirginăm. Ea se rezolvă cu totul altfel: prin educație îndârjită, prin programe iscusite, prin respectul legii.

<http://www.pruteanu.ro/6atitudini/2008.02.28-tigani-religie.htm>